

ПІДГОТОВКА ВИКЛАДАЧІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УНІВЕРСИТЕТАХ УКРАЇНИ

PREPARATION OF TEACHERS OF FOREIGN LANGUAGES FOR PROFESSIONAL ACTIVITY IN UKRAINIAN UNIVERSITIES

Аспірантка Оніщук І.І./ Postgraduate student Onishchuk I.I.

Вінницький державний педагогічний університет ім.М.Коцюбинського, м.Вінниця

Vinnitsia State Pedagogical University, Vinnitsia

Анотація

У статті розглядаються особливості підготовки викладачів іноземних мов до професійної діяльності у педагогічних університетах України. Особливу увагу звернено на мету професійно-педагогічної підготовки викладача іноземної мови в європейському освітньому просторі. Незважаючи на актуальність і необхідність створення такої системи підготовки викладача іноземних мов вищого навчального закладу, яка б враховувала виклики ХХІ століття і забезпечувала б готовність викладача, здатного на них відповідати, спостерігається брак наукових досліджень у цьому напрямі. Наукові інтереси вчених, у переважній більшості, зосереджені на розв'язанні проблем підготовки викладача іноземних мов загальноосвітніх навчальних закладів. На нашу думку, проблема професійної підготовки викладача іноземної мови у єдності всіх її компонентів є надзвичайно важливою і потребує серйозного дослідження, адже саме від нього залежить рівень професійної підготовки студентів взагалі та майбутніх учителів іноземних мов, зокрема.

Ключові слова. Іноземна мова, професійна підготовка викладачів іноземної мови, професійна компетентність.

The article deals with the peculiarities of the training of foreign language teachers for professional activities in pedagogical universities of Ukraine. Particular attention is paid to the purpose of vocational and pedagogical training of a teacher of

a foreign language in the European educational space. Despite the urgency and the necessity of creating such a system of training a teacher of foreign languages at a higher educational institution, taking into account the challenges of the 21st century and ensuring the readiness of a teacher able to answer them, there is a lack of scientific research in this direction. The scientific interests of scientists, in the vast majority, are concentrated on solving the problems of preparing foreign language teachers at secondary schools. In our opinion, the problem of professional training of a foreign language teacher in the unity of all its components is extremely important and requires serious research, since it depends on him on the level of professional training of students in general and future teachers of foreign languages, in particular.

Keywords. Foreign language, professional training of foreign language teachers, professional competence.

Метою статті є розкриття основних проблем професійної підготовки викладачів іноземних мов у вищих навчальних закладах та аналіз того, на що слід звернути особливу увагу при підготовці майбутнього компетентного вчителя.

Водночас у сучасних дисертаційних роботах українських науковців з питань професійної підготовки викладача іноземної мови, до наукового апарату яких обов'язково входить розгляд ступеня дослідженості проблеми, наводяться переважно праці, що належать до недавнього минулого, є віддаленими від часу написання дисертації у кращому випадку на кілька десятиліть і відображають не стільки історію, скільки теорію дослідження проблеми. Тобто, оцінюючи стан розгляду піднятої проблеми в науці, автори дисертацій зупиняються радше на точках зору, що виникали в ході її розробки, і здебільшого залишають поза увагою аналіз історичних умов виникнення цих точок зору, їх зміну й розвиток. Як наслідок, втрачається можливість передати динаміку розвитку проблеми, натомість консервується статичний зріз наявних на даний момент поглядів. [4, с.6-12]

Метою професійно-педагогічної підготовки викладача іноземної мови в європейському освітньому просторі на сучасному етапі є професійно мотивований, здатний до міжкультурного навчання, автономного підвищення своєї кваліфікації і до діалогу вчитель, вчитель-помічник, посередник між культурами, а не тільки як передавач готових знань. На початку ХХІ століття підготовка викладачів, і про це свідчать сучасні теорії, гіпотези, концепції і практика підготовки європейського викладача іноземних мов у єдиному європейському освітньому просторі повинна включати такі царини, як: багатомовність, двомовні заняття, нове розуміння викладача як консультанта з навчання, міжкультурне виховання, автономне навчання, розроблення шкільних програм, робота з літературою та зв'язок вивчення мови з практикою.

Сучасна мовна освіта стала іншою, для неї характерно: міждисциплінарна інтеграція, багаторівневність, варіативність, орієнтація на міжкультурний аспект оволодіння іноземною мовою. Крім того, змінилися сфера та види професійної діяльності вчителя іноземних мов. З огляду на це не менш важливим та актуальним завданням є професійна підготовка викладацького складу вищої школи, зокрема викладачів іноземних мов. Оволодіння іноземними мовами є джерелом взаємного збагачення, взаєморозуміння і співробітництва, сприяє спілкуванню і взаємодії, відкриває можливості професійної мобільності, працевлаштування, освіти і доступу до інформації. В сучасних умовах різко підвищується суспільна потреба у фахівцях, які добре володіли б іноземними мовами як засобом міжкультурного спілкування. Розширення міжнародних зв'язків між країнами, в тому числі й України, вимагає перегляду усталених поглядів на систему підготовки викладачів іноземних мов.

Теорію й практику підготовки майбутнього викладача іноземної мови визначають зараз два основні параметри: мовна політика і характерне для неї «міжкультурне вимірювання». Для підготовки викладачів іноземної мови характерна загальнотеоретична та загальномовна направленість. Педагогічна направленість як правило відсутня у підручниках з іноземної мови. Таке становище на наш погляд можна пояснити наступними причинами: по-перше

це більшою традиційністю освіти викладачів, а по-друге більшою комплексністю професії викладача іноземної мови. Традиційно мається на увазі, що опанувавши класичний перелік філологічних дисциплін, оволодівши іноземною мовою та пройшовши курс методики, випускник буде повністю підготований до виконання своїх професійних обов'язків. Проте, на нашу думку одного лише курсу методики (значною мірою теоретичного) та проведення кількох уроків у рамках практики у школі недостатньо для того, щоб вважати випускника вишу достатньо підготованим до професійної діяльності. [3, с. 171]

Наукові пошуки в основному реалізовувались в напрямку дослідження професійної готовності педагога (А. Маркова, Л. Міщенко та ін.), його професійних знань (Т. Враже, З.Ісаєва та інші), професіоналізму, майстерності, компетентності (В. Введевський, Н. Гузій, Н. Кузьміна, П. Вешетніков та ін.), особливостей професійної педагогічної діяльності (В. Семиченко).

Реалізація у вищій освіті ідей Болонського процесу та Рекомендацій Ради Європи щодо підготовки сучасних учителів вимагає формування фахівців нової генерації, здатних до активного життя та ефективного виконання своїх професійних функцій. Учителі іноземних мов повинні відповідати вимогам, які висувуються до них у контексті сучасної мовної політики. Рада Європи для вдосконалення підготовки вчителів та студентів розробила ключові дії, наведені нижче [5].

1. Сприяти лінгвістичній різноманітності та заохочувати людей вивчати іноземні мови, які мало поширені або рідковживані.
2. Націлити кожного громадянина на набуття здатності спілкуватися рідною мовою і ще двома іноземними мовами європейської спільноти.
3. Вдосконалити якість та кількість вивчення й навчання іноземних мов.

Незважаючи на досить великий інтерес науковців до педагогічної діяльності у вузі, організації освітнього процесу, умов, що забезпечують ефективність формування того чи іншого компонента професійної компетентності майбутнього фахівця, проблема професійної підготовки

науково-педагогічних працівників вищої школи залишається невирішеною. Це знаходить своє відображення у відсутності теоретично визначеної та методично забезпеченої системи підготовки фахівців саме до викладацької діяльності, її змісту, основних форм та методів організації навчальної діяльності.

Основними джерелами формування професорсько-викладацького складу вузів, довгий час залишались в основному випускники вищих навчальних закладів без наукового ступеню, вченого звання і досвіду роботи не тільки у вищих навчальних закладах, а взагалі в освітній сфері. Професійне становлення цієї категорії педагогів, які теоретично і практично не достатньо підготовлені до виконання своїх функціональних обов'язків, шляхом спроб та помилок, проходить одночасно з "підготовкою" ними фахівців - майбутніх педагогів вищих навчальних закладів. Також сюди належали практики, які не мають досвіду роботи в освітній системі, але безпосередньо займалися реалізацією діяльності за фахом; -- викладачі, які в процесі свого наукового росту отримали певну загальну педагогічну та психологічну підготовку в аспірантурі та докторантурі, мають певний досвід практичної діяльності та вузьку фахову спеціалізацію (в залежності від напрямку та тематики дисертаційного дослідження) [1, с.7].

Вищі навчальні заклади можуть визначати і інші форми організації навчального процесу та види навчальних занять, крім тих що встановлені Положенням про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах, якщо вони не суперечать чинному законодавству щодо вищої освіти [2].

Отже, проведений нами аналіз проблеми професійної підготовки вітчизняних учителів ІМ дозволяє стверджувати, що вивчення цієї проблеми досі носило фрагментарний, уривчастий, розпорошений за хронологією характер. Комплексного, цілісного, системного дослідження цього питання ще немає. Історіографічної традиції вивчення цієї проблеми ще не склалося, в результаті чого стан її науково-історичної розробки серйозно відстає від сучасної суспільної потреби. Ліквідація такого відставання має стати метою

подальших досліджень у галузі професійної підготовки викладачів іноземних мов в Україні.

Література:

1. Гура О.І. Якість професійної підготовки педагогів у вищих навчальних закладах, проблемний аналіз. Ціннісні пріоритети освіти у ХХІ ст. орієнтири та напрямки сучасної освіти. Матеріали ІІ Міжнародної науково- професійної конференції. 2-5 жовтня 2005 року, м. Луганськ. - Частина 2 . - Луганськ.
2. Закон України "Про вищу освіту. Освіта України. - №17. - 26 лютого 2002 року.
3. Сисоєва С. О. Інтерактивні технології навчання дорослих. – К. : ВД “ЕКМО”, 2011. - 320 с.
4. Сухомлинська О. Методологія дослідження історико-педагогічних реалій другої половини ХХ століття / Ольга Сухомлинська // Шлях освіти. – 2007. – № 4. – С. 6–12.
5. Instytut Anglistyki Uniwersytetu Warszawskiego [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.angli.uw.edu.pl/index.php/kontakt.html>